

szarvas az agancskoronát. Viseli, mert oda-való.

Kapu nyílik, egy pillanatra belátunk a palota előcsarnokába. Fegyverek, agancsok, medvebőrök a falon. Opálszíni alkonyati égen elhúzó szalonkák kvarrogása, bükkösök mélyén felbúgó szarvasbögések orgonája világ végéről magához csalná ezeknek a házaknak a gazdáit. Vékonyban érzik a snepfhúzás, szarvasbögés idejét, mint pincében erjedő óbor a szőlővirágzást.

...Százfelét sorolhatnánk még fel, akkor sem tudnánk szavakba foglalni a Vár szikláiról szüretelt óboréhoz hasonló ízeit. Aki belekóstolt, azt nem elégíti ki többé a balparti város homoki vinkója.

Nem tudjuk, a zezugos utcákon átrobogó autócárok idegenjei vajjon megértéssel ízeleik-e ezt a mi ezer esztendő

virtusából és könnyéből összeszűrt kapitális borunkat. Talán csak épületeket látnak, adatokat hallanak, az is lehet, hogy egynémelyiküket megejti a magyar „szent hogy” varázsa.

Egyet bizonyosan nem fognak megérteni.

Juliánus barát Várhegy peremén álló szobrára gondolunk.

Juliánus barátéra, aki kinyújtott karal, messze néző szemmel tekint városra, falvakon, országhatárokon túlra, nagyon, nagyon távolra... napkeletre, az őshaza, az ingoványos síkságokon szökkelő csodaszarvas földje felé.

Ezt a szobrot, ezt az ércebe öntött szobrot csak az értheti meg, aki vérben és idegsejtjeiben, életében és elmúlásában halálos erősen, végzetesen magyar...

C. Sz. K.

Hallgatok és nézek. Aránylag ez a leg-hasznosabb.

Nem magyar Karlsbad — magyar Budapest

Ismerős orvossal találkozom. Tudom, hogy évek óta foglalkozik a budai gyógyvizek hatásával, betegeit szívesen küldi a forrásokhoz s ő maga is ivókúrát tart. Elmélkedve sétál a Juventus-forrás kénhidrogén-felhőjében. Odamegyek hozzá, beszélgetni kezdünk. Amikor megkérem, árulja el bizalmasan, miért nem vonz magához ez a három forrás beteg-zarandokcsapatokat, csodálkozva néz rám. Talán napi átlagban kétezerháromszáz ivóvendéget szolgálnak ki, — feleli — ez pedig elég tekintélyes tömeg. Igazat kell adnom neki, de még nem nyugtatott meg teljesen. Budapestet magyar Karlsbadnak és magyar Gasteinnek nevezik, — mondom — mégsem olyan népszerű fürdőváros, mint külföldi példaképei. Az orvos idegesen legyint, naivnak és fellengősnek tartja az összehasonlítást. A budai gyógyvizek összetétele egészen más, mint a külföldieké. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a hatásuk területe határos egymással. Számításba kell venni azt is, hogy a karlsbadi gyógyvíz és a többi viágsztár a gyógyvizek közt, szubalpin magasságban fakad. Ezen a hiányon nem lehet segíteni, nem emelhetjük fel a várost nyolcszáz méterrel a tenger színe fölé. De egyáltalán: miért kell Budapestet magyar Karlsbadnak és magyar Gasteinnek nevezni? Miféle népbetegség ez, hogy minden megnyilvánulást, politikai felfogást, vagy mozisínészt, vagy gyógyforrást valamilyen külföldi példakép másolatának tekintünk? Budapest nem a magyar Karlsbad, hanem a magyar Budapest. Eredeti, jellegzetes, csak egy van belőle.

Az orvos a varázsitalról

A szél arcunkba csapja a kénhidrogén felhőjét s most tartom alkalmasnak a pillanatot, hogy bizalmasan megkérdem: használ-e vajjon ez a gyógyvíz annak is, aki igazán beteg?

— Tudja — feleli elgondolkozva —, a gyógyvíznek az a legnagyobb baja, hogy a kollégáim is azt kérdezik tőlem, vajjon használ-e? A laikus nem kételkedik, ha új jelenséggel találkozunk, csak a szakember kételkedik. A laikus válogatás nélkül nyeli a gyógyvizet — szerencsére ártani nemigen árthat vele magának — az orvos pedig a homlokát ráncolja, mert a klinikai vizsgálatok még nem derítették fel a gyógyhatás törvényszerűségét. Tegnap olvashatta az ujságban, hogy több száz békésmegyei laikus hitt Kunczi bácsiban, a pesti cukorkakereskedőben, aki nyolc pengőért sósvat mért ki apró adagokban, „geofizikai vérkeringést szabályozó csodaszer” névvel. Viszont vannak orvosok, akik még ma, közel másfél évszázad eredményei után is kételkednek a Jenner-féle himlőoltásban. Ujabbán van egy gyógyszer-tan-professzor, akinél a jelölt nem is vizsgálhat addig, amíg nem töltött legalább felét a budai gyógyvizek tanulmányozásával. De a legtöbb orvos az ivókúra hatásáról nem tudhat semmit, mert nem is tanult róla semmit. Egyébként ez nem is könnyű studium. A gyógyvíz és a szervezet kölcsönhatásában van valami rejtély, amit úgy is megjelölhetnék, hogy a vizsgálati módszereink nagyon dűrvák. A gyógyvíz plusz az emberi szervezet egyenlő egy különös rejtvényvel, amelyet jelenlegi kémiai tudásunk nem tud megfejteni. Hogy mondja ön? Varázsital? Tényleg van ennek a víznek valami misztikus tulajdonsága. Nagy meglepetés érheti azt, aki a nyers vegyelemzésből próbálja kiszámítani a hatását. Tudjuk, hogy sok méz van benne s a méz obstpációját okoz. Sok betegem azonban éppen ellenkező hatást észlel. Megtörtént, hogy két azonos összetételű forrásvíz közül az egyik kitűnő gyógysernek bizonyult valamilyen betegségre, a másik pedig semmit sem használt. Talán az egyik oldatban volt valami nehéz fém is, de olyan kis mennyiségben, hogy nem lehetett kimutatni. Egyáltalán, némi túlzással azt mondhatnám, hogy a gyógyvízben éppen az gyógyít, amit nem ismerünk. Tudományos szempontból ez a magyarázat nagyon gyöngén hangzik, viszont annál szebben hangzik az a tény, hogy némely betegem esetében, akinek csak ivókúrát rendeltem, a 185-ös vérnyomás rövid idő alatt 145-re csökkent. A betegnek ennyi is elég és egyáltalán nem haragszik azért, mert az eredményt nem tudom elméletileg megmagyarázni. A tudomány törvényszerűségeit követel, a beteg pedig egyszerűen csak egészséges akar lenni. Ezért pedig nem illik haragudni rá.

A forrás szelleme

Az Attila-forrás felől sápadt fiatalember közeledik bizonytalanul. Kalapját a tarkójába csapta, haja a homlokába ta-

Varázsital, hit és hitetlenség a Rudas-fürdő parkjában

SZÉKELY TIBOR RIPORTJA

Elhatároztam, hogy kiderítem, mi a siker-telenség titka. Nem egyes emberek siker-telenségére gondolok. Ezeknek a titkát már régebben is, többször is próbáltam kideríteni, de sohasem boldogultam vele. Rejtélyesnek és észszerűtlennek bizonyult, mint maga az ember. Népszerűtlen ismerőseim, akiknek tehetségére és munkakedvére senki sem kíváncsi, mind fojtogató keserűséggel beszélnek arról, hogy kicsoda, mikor és miért ítélte siker-telenségre őket. Nem lehet eldönteni, hogy keserűségük miatt nem kellettek-e senkinek, vagy pedig azért keseredtek meg, mert magukra maradtak tehetségükkel, esetleg rögeszméjükkel? A sikertelen emberek éppen olyan titokzatosak, mint a sikeresek; nem lehet megérteni őket. De mi az oka annak, hogy áldásos természeti jelenségek is olykor nehezen vívják ki az elismerést, küszködnek, meddően pazarolják magukat és nagynehezen jutnak el odáig, hogy tankönyvek említést tegyenek róluk?

Hallottam, hogy Budán, a Rudas-fürdő parkjában három gyógyforrásból háromféle gyógyvíz bugyog fel. E források vizétől meggyógyul a gyomor, a bél, az epe, a vese, a légső, az ütőér, az izület és némileg a szív is. Budapest a magyar Gastein, a magyar Karlsbad, a magyar Franzensbad, — hallottam. Azt is hallottam, hogy Pesten sok a beteg gyomor és vese. Ezek azonban nem élvezik a hőforrások vizét, mert a gazdájuk nem tud a forrásokról, vagy ha tud is róluk, nem hisz bennük. A vállalati igazgató Franzensbadba viszi rossz szívet, a neves filmrendező Karlsbadba megy epéjével, a budai források vize pedig a Dunába folyik. Így hallottam.

A kortyintás szertartása

Ha az ember egy pillantást vet lefelé az Erzsébet-híd budai végébe, mingyárt kiderül, hogy a panaszok túlzottak. Lent, a mélyben gőzölgő kutak mellett, amelyekből buzgón folyik a víz, egészen tisztas embercsapat álldogál és üldögél. Ha ezek a források Amerikában volnának, bizonyára reklámtáblára ragasztanák fényképeiket, ezzel az aláírással: „Szenteljünk naponta néhány kortyot beleinknek és veséinknek!” A társas-ivók csoportja most ezt teszi. Nem iszik, hanem néhány kortyot szentel a mindennapi egészségének s ez látszik minden arcon. Áhítatos csend van. A Dunán elbődül ugyan egy hajó és fent a hídon csörömpölnek a villamosok, de ez nem zavar. Ugy érzem, szertartásnak vagyok tanuja. Az ügyvédek, akik idegesek, az elhízott családanyák, akiknek sok bajuk van a gyerekekkel, most ide zárandokoltak, hogy segítsen rajtuk a víz, amely szüzen tör fel az anyaföld mélyéből. Hosszú poharat tartanak a kezükben, ábrándosan üldögélnek vele a padon, vagy fel-alá lépegetnek. Ez a lépegetés némileg az őrtálló katonák járására emlékeztet. Néhány lépést tesznek, megállnak, a Duna felé fordulnak, kortyolnak egyet a pohárból, megfordulnak, néhány lépést tesznek visszafelé, megállnak, ismét kortyintanak. Túlzott mohóságot nem lehet tapasztalni, mint például kocsmákban, vagy más ivóhelyeken. Az emberek nem énekelnek és nem is beszélnek egymással. Ennyi csendes embert csak templomban találni. Varázsitalt isznak, áhítatosan. Jön egy kőművesforma ember a csarnokból, jegy és pohár a kezében. Tanácstalanul áll a Juventus- és az Attila-forrás

között, nem tudja, melyiket válassza. A sőtésben megkérdezik tőle, hogy világos, vagy barna sört parancsol-e. Itt senkisémet kérdezi. Erősebb szag, erősebb hatás, — gondolja végül és a Juventus-forráshoz megy. Általában meglepő, hogy az emberek, szegény öregasszonyok és megrok-kant munkásemberek, törődnek az egészségükkel. Látom, hogy az élet nem bánt velük kíméletesen, a jobb egészség nem jelent nekik több boldogságot, nem jelent talán semmit. Azt kellene hinnem róluk, hogy fásultak és reménytelenek. Mégis isznak a varázsitalból, a saját egészségükre. Pusztán az egészség kell nekik, öncélúan, nem pedig azért, hogy egészséges szervezettel jobban élvezhessék az életet. Nem tudom, mi ez. Romlatlan ösztön, az egészség vallásos imádata? Észreveszem, hogy olyan az arcuk, mintha önkéntes áldozatot teljesítenének. Szenvedést csak szenvedéssel lehet gyógyítani, — gondolják és legtöbbször a két erősebbszagú varázsitalból isznak. Talán úgy képzelik, hogy a gyomorfájás bűn, amelyet kis kellemtelenséggel kell büntetni, hogy helyre-álljon a megsértett világrend. Az Attila-forrás közelében szerelmes pár ül. Egy pohárból isznak, felváltva és minden korty után egymásra mosolyognak. Míndegyik a másikat biztatja, hogy igyék többet. Az önzetlenség és az önzés néha veszedelmesen hasonlít egymáshoz. Például ebben az esetben is.

A „nagyívó” és társai

Néhányan tréfálnak. Ezek tulajdonképpen szegénylik, hogy fáj a gyomruk, vagy a veséjük és szegényüket akarják leplezni. Citrommal kapom, vagy citrom nélkül? Szárazon kell ezt inni? — kérdezik a csinos leánytól, aki lent él a márvánnyal bélelt gödörben, az Attila-forrásnál. A leány elnézően mosolyog, ismeri már az embe-reit, tudja, hogy ezek a tréfások nem is olyan jókedvűek, mint amilyenek szeret-mének lenni. Egy bácsi ötliteres demizsonnal jön. Ha már boríze nincs, legalább látszatja legyen! — mondja a forrás leányának. Hatalmas és beteg családja lehet, — gondolom. De meglepetve látom, hogy a bácsi nem viszi el az ötliternyi italt, hanem leül vele egy padra és szaporán töltöget belőle egy pohárba.

— Nem érek rá én minden nap kijönni ide, — magyarázza a mellette ülő fiatal-embernek, aki ijedten nézi. — Egyszer egy héten beveszem az adagomat...

— Ez pedig nem jó, kérem! Annyit ér, mintha valaki hétszer egymásután borotválna meg, hogy egy hétre elvesse a borotválkozás gondját. Nem használ!

— Nekem így használt! — jelenti ki a nagyívó határozottan. Szeretném megmondani a fiatalembernek, hogy ne vitakozzék vele, hiszen az életben éppen az a gyönyörű, hogy mindenki a saját felfogása szerint ronthatja el a sorsát, esetleg a veséjét.

Gyermekek is isznak. Jobban szeretnék ugyan bringázni, de beledugják orukat a pohárba és zsarolják szüleiket, hogy a becsülettel lenyelt kortyok után tizfilleres csokoládét, vagy perecet kapjanak. Egy kisfiú nyafog, hogy rossz a víz.

— Fiam, ne gondold rá! — tanácsolja az apa. Itt sem lehet közbeszólni; nem lehet felvilágosítani az apát, hogy a kellemetlen benyomásnak az a legfontosabb tulajdonsága s éppen azért kellemetlen, mert az embernek muszáj rá gondolnia.

pad, messzire nyujtva tartja a pohár vizet és ezzel egyensúlyozza magát. Ugy rémlik, nem beteg, csak kapatos és egész egyszerűen csak józan szeretne lenni. Semmi mást nem kíván a gyógyvíztől, csak józanságot. Körülményesen elhelyezkedik egy széken, belekóstol a vízbe.

— Ejnye — mondja hangosan és megrázkódik. A nap felé tartja a poharat, keresztülnéz rajta. Ő is a víz vegyi összetételén töpreng, de nem érti.

— Hallottam — folytatja az orvos —, hogy ha felépítik a tabáni gyógyszállót, ott is ívókúrát akarnak rendszeresíteni. Van elég vizünk — mondják —, majd felnyomjuk. Azt hiszik, hogy ha szivattyún és csöveken megy át a víz, akkor is ugyanaz a calciumhydrocarbonátos oldat lesz, mint ami a földből feltör. Pedig kényesebb, mint a legfínomabb bor, gondosabban kell kezelni, illetve egyáltalán nem szabad kezelni. Hatását, vegyi-összetételét a robbanáshoz lehetne hasonlítani, amely csak néhány pillanatig tart. Hogy mi változik meg benne a szabad levegőn, azt nem tudom. Lehet — mondja mosolyogva —, hogy a forrásnak valóban van szelleme és ő illan el a vízből.

Az Attila-forrás kávája szélén három galamb áll. Beledugják csőrüket a vízbe, azután a mennybolt felé emelik nyakukat. Éppen olyan óvatos kortyokat isznak, mint a gyomorbajosok. Nem hiszem, hogy csak a szomjukat akarják oltani. Talánának a közelben hideg és szagtalan édesvizet is. Talán felismerik a forrás jótékony szellemét, akit az ifjúsági könyvek illusztrátorai kövér és jótékony hölgynek szoktak ábrázolni. Felismerik és hisznek benne.

